

Elektronski magazin za religijsku kulturu

IZVor

ISSN 2335-089X (Online)

Broj 4, februar 2015.

Reč urednika

Društvo

SUKOBI I SUNOVRAT DRUŠTVA

Književnost

U IŠČEKIVANJU

Tajne molitve

ISCELJENJE BOŽJIM IMENOM

Put duše

ISTINE I TAJNE POKAJANJA

Spomenici kulture

ZRAK JEDINSTVA

KUPOLA NA STENI

REČ UREDNIKA

2

IZVOR, elektronski magazin za religijsku kulturu

Da li smo zadovoljni svojim životom? Teško je naći jednostavan odgovor na ovo pitanje. Očigledno je da svako od nas želi da postigne što više i da nikada nije, i ne treba da bude, zadovoljan sadašnjim stanjem. Napretna nikad nije dosta. Međutim, postoje neke osnovne potrebe za koje svi tvrdimo da značajno utiču na osećanje zadovoljstva u životu.

Hrana, odeća i smeštaj toliko se često spominju kao čovekove osnovne potrebe. One to i jesu, iako ponekad zaboravljamo da osim njih imamo i neke društvene osnovne potrebe, poput bezbednosti, slobode ili pravde. No, ograničimo se na jedno konkretno pitanje, na ovo poslednje: pravda i jednakost prava, i to između žena i muškaraca.

Neosporno je da žene i muškarci imaju jednakih prava, ali postoji zebnja u vezi s tim na čiju štetu će se pogrešno tumačiti princip jednakosti. Pogrešno protumačen princip jednakosti prava može da naruši temelje pravde. Ako sve cveće zalivamo jednakom količinom vode, nećemo postupati pravedno.

Pored zajedničkih prava u kojima su žena i muškarac ravnopravni, poput prava na obrazovanje, prava na aktivno učešće u društvenom životu itd., postoje prava koja pripadaju isključivo ženama. S obzirom na ulogu žena u porodici i na njihov značaj u vaspitanju budućih generacija, princip ravnopravnosti polova treba da bude tumačen u skladu sa njenom vaspitnom ulogom u porodici.

Dakle, pogrešnim izjednačavanjem prava žena i muškaraca ne smemo ugroziti jedinstven položaj žene u porodici, pa ni u društvu. Ne naziva se prvi jezik naučen u detinjstvu slučajno maternjim. Svi znamo da jezik nisu samo reči.

IZVOR, elektronski magazin za religijsku kulturu

ISSN 2335-089X (Online)

Izdavač

Centar za religijske nauke „Kom“
Resavska 76/II, 11000 Beograd

Internet adresa

www.centarkom.rs/izvor

E-mail

izvor@centarkom.rs

Glavni i odgovorni urednik

Dr Tehran Halilović

Redakcija

Dr Tehran Halilović

(Reč urednika, Tajne molitve)

Dr Seid Halilović

(Društvo, Put duše)

Dr Muamer Halilović

(Književnost, Spomenici kulture)

Lektura i korektura

Spomenka Tripković

Dizajn i grafičko uređenje

Centar za religijske nauke „Kom“

Sukobi i sunovrat društva

Nesuglasice i sukobi u društvu nekada dobiju toliko široke razmere da jedinstvo postaje neostvariv san. Sunovrat takvog društva teško se može izbeći

Postoje mnogi razlozi zbog kojih jedno društvo ne može da napreduje. Nesumnjivo, učestale nesuglasice i razjedinjenost društva mogu snažno uticati na to da se ljudi osećaju neuspšnim i poraženim.

Neke nesuglasice mogu biti posebno korisne. Ljudi imaju različite kapacitete, poglede i emotivna usmerenja, i to je sasvim prihvatljivo. Međutim, negativni sukobi, koji su predmet naše rasprave, nastaju pod uticajem sledeća tri osnovna faktora:

1. Psihički faktor. Neki ljudi brižljivo čuvaju duhovnu čistotu i svetost svoje duše. Neki drugi se pak ne obaziru na to i žive manje-više razvratno. Prvi skrušeno prihvataju i slede istinu, a drugi se često povode za onim čime su preterano zaneti. U svom društvu, a nekada i u jednoj porodici, viđamo i jedne i druge. Osobe koje su narušile čistotu svoje duše lako u društvu mogu poreći i odbaciti najočiglednije istine. U kur'anskom tekstu o njima se kaže: „A kad ih pozoveš na pravi put, oni ne čuju; vidiš ih kako te gledaju, ali oni ne vide“ (*Kur'an VII: 198*). Kada se neko povodi za svojim hirovima i kada je općinjen sobom, on neće moći

da vidi okom svoga srca. Njemu će najjasnije istine ostati skrivene.

Takvi ljudi će biti u stalnom sukobu sa drugima zbog toga što su dozvolili da im duša postane nemarna. Nemarna prema drugima i nemarna prema Bogu. Otuda, bogobojaznost i pročišćenje duše jesu glavni uslovi za to da ovakvi sukobi u društvu nestanu.

2. Moralni i praktični faktor. Moguće je da neki ljudi razumeju i prihvataju istinu u dubinama svoje duše, ali da tu istinu ne slede zbog toga što su ogrezli u nemoralu. Život koji ide nauštrb morala takođe može staviti okove na čovekovu dušu.

3. Sredina. Štetne sukobe u društvu može prouzrokovati, ili uvećati, i sredina u kojoj se propagiraju nemoralni pogledi i ponašanja.

U iščekivanju

Nazar je živeo u malom selu u Indiji, nedaleko od Agre. Kao mnogi njegovi preci bavio se poljoprivredom. Imao je malu plantažu na obali reke Jamune. Bio je povučen i čutljiv. To se moglo primetiti još dok je bio mlađ

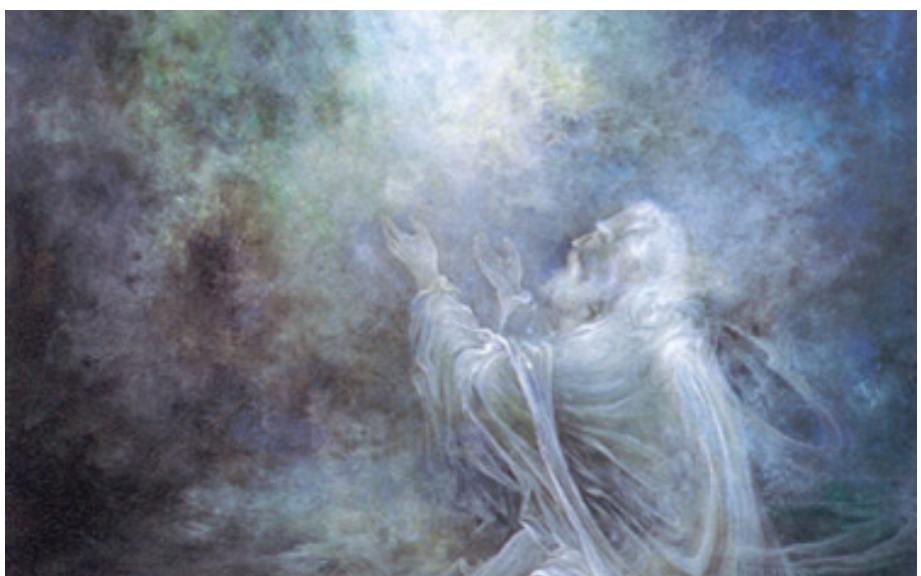
4

IZVOR, elektronski magazin za religijsku kulturu

Živeo je za vreme vladavine Mogulskog carstva. Svi u selu su ga znali kao iskrenog, mudrog i pobožnog čoveka. Zajedno sa svojom porodicom živeo je u kući koju je nasledio nakon očeve smrti. Otac mu je ubijen još dok je on bio dete, u jednom od Akbarovih pohoda. Sećao se da mu je pokojna majka govorila da njegov otac nije svojevoljno otišao u rat, već da su ga Akbarovi vojnici prisili. Slična je bila sudbina i nekih drugih stanovnika obližnjih sela. Ali činilo se da je Akbarov unuk Šah Džahan drugačiji. Kada bi isao u Agru da proda povrće, Nazar bi čuo od prolaznika da Šah Džahan ne razmišlja o širenju carstva, već da želi da se pobrine za svoj narod. Naravno, Nazar nikada nije mogao da poveruje u te glasine.

Godine su prolazile. Nazar je već ulazio u zrelo doba. Jednog leta čuo je da mogulski voj-

nici pozivaju zdrave i snažne mladiće da se prijave upravi u Agri kako bi učestvovali u izgradnji velikog mauzoleja za preminulu suprugu Šaha Džahana. Ovaj poziv ga je podsetio na detinjstvo, na dan kada su mu Akbarovi vojnici odveli oca u rat. „Tada je poziv bio za širenje carstva, a sada za taloženje bogatstva“, pomiclja je Nazar. Uverio se da glasine o tome da je Šah Džahan drugačiji nisu tako istinite. Upravo zbog toga, Nazar nije dozvolio svom sinu da učestvuje u izgradnji mauzoleja. Osim toga, pošto mu

KNJIŽEVNOST

je supruga bila bolesna, bilo je neophodno da neko od njih dvojice sve vreme bude uz nju. Zato su Nazar i njegov sin naizmenično ostajali kod kuće i radili na plantaži.

Izgradnja mauzoleja u Agri počela je veoma brzo. Kako se mauzolej gradio u neposrednoj blizini reke Jamune, te godine voda je bila mnogo zaprljana, pa je Nazar imao velike probleme sa navodnjavanjem svoje plantaže. Plantaža se nalazila samo nekoliko kilometara nizvodno od novog gradilišta. Bilo je leto. Mesecima nije bilo kiše. Činilo se da će njegova plantaža zbog novih okolnosti biti potpuno uništена. Više nije imao novca ni da kupi lekove za svoju suprugu.

Tih dana sasvim slučajno posetio ga je stari travar kojeg je odranije poznavao. Travar je vrlo retko dolazio u Nazarovo selo. Živeo je sam u pustinji. Brao je lekovito bilje i prodavao ga u Agri. Nazar ga je zamolio da prenosi kod njega. Ispričao mu je da već neko vreme ne uspeva da nabavi lekove za svoju suprugu. Travar mu je rekao da biljka od koje se prave lekovi za tu bolest raste nekoliko kilometara uzvodno od novog gradilišta, pod velikom stenom u blizini reke. On mu je takođe objasnio da ta biljka neće imati potrebno lekovito dejstvo ukoliko narednih dana ne bude kiše. Ipak, travar je dodao da ima neki predosećaj da će ubrzo biti velike kiše.

Nazar mu je poverovao, delom zbog toga što je i ranije od njega čuo istinite nagoveštaje, a delom zbog toga što nije imao drugog izlaza. Sutradan je o tome pričao i sa svojim priateljima čije su plantaže takođe bile u lošem stanju. Ali oni jednostavno

nisu mogli da se nadaju kiši u tako vrelim danima.

Dok su drugi pokušavali da se pridruže mladićima koji su pomagali u izgradnji skupog i raskošnog mauzoleja u Agri, Nazar je izašao iz sela. Prošao je pored gradilišta. Nastavio je nekoliko kilometara uzvodno gde se pored velike stene sakupljala veća količina vode. To je bilo mesto o kojem mu je stari travar govorio. Naslonio se na stenu. Primetio je lekovito bilje, ali je znao da ono neće imati lekovito dejstvo ukoliko prethodno ne bude natopljeno kišnom vodom. Travar mu je tako govorio. Seo je pored stene i čekao. Umoran od puta, pogledao je u nebo. Video je sunčeve zrake koji su prodirali do njegovog lica iako su bili skriveni iza

gustog oblaka. Sklopio je oči. Slušao je šum bistre reke koja je tekla ka Agri, ka gradilištu. Trebalо je da radovi potraju nekoliko godina, a ovo je bila tek prva. Znao je da će za to vreme sve plantaže biti delimično uništene. Znao je da će mnogi seljaci napustiti svoje kuće, a da će se drugi odazvati pozivu velikog Mogula. Tako bi se uništili i selo i tradicija. Ali Nazar nije dozvoljavao da mu takve misli unište nadu. Verovao je da će se travarove reči obistiniti, da će ubrzo iz vedra neba pasti velika kiša i da će plantaže ponovo živnuti. Nadao se da će ta kiša bar nakratko razbistriti vodu Jamune, te da će seljaci tako prebroditi to pakleno leto. Naslonjen na stenu, licem ka nebu, zatvorenih očiju, osećao je kako ga sunčevi zraci kroz gusti oblak miluju po licu punom bora. Možda je na tren i zaspao kada su mu sklopjene očne kapke nakvasile prve kapi kiše.

Umoran od puta, pogledao je u nebo. Video je sunčeve zrake koji su prodirali do njegovog lica iako su bili skriveni iza gustog oblaka

5

IZVOR, elektronski magazin za religijsku kulturu

Isceljenje božjim imenom

Udaljenost od Boga stvara veliko opterećenje za čovekovu dušu i nаноси јој тешкоће. Izgubljen у својој svakodnevici, човек виše i ne prepoznaje ovaj nedostatak

6

Uprkos tome što bez izuzetka izaziva neprijatnost, bol predstavlja veliku božju благодат. Da bismo pokazali kako je bol koristan za poboljšanje zdravstvenog stanja, dovoljno je podsetiti se da stručnjaci ne preporučuju da se lekovi protiv bolova koriste prekomerno.

S druge strane, u nekim bolestima, bol se javlja veoma kasno. Za neke bolove čovek još uvek nije saznao ni kako se mogu smiriti. Ove bolesti su mnogo složenije od onih u kojima možemo na osnovu bola da donešemo zaključak o tome kako ih izlečiti. Ipak, najteže bolesti su one u kojima se bol uopšte ne pojavljuje, tj. bolesti u kojima se odjednom suočimo sa neizlečivim simptomima. Neke od ovih bolesti čovek uopšte i ne prepoznaje.

Slepilo srca je bolest, ali je bezbolna. Tako bezbolna da mnogi ne veruju da srce može da oslepi. Zamislite da nekoliko slepih ljudi živi na jednom izolovanom ostrvu. Kada će oni saznati da su slepi i da im je to nedostatak, pogotovo ako je jedan od njih osoba koja ih inače leči? Možemo navesti i objektivnije primere. Mnogim ljudima srce

vidi, ali oni to ne primećuju zato što imaju „slab vid“ srca. Koliko puta se desilo da ne čujemo osobu koja nam se direktno i glasno obraća? Koliko puta smo se okrenuli da pogledamo još jednom, bolje, ono što smo već videli?

Dakle, nije čudno da srce može videti nešto čega uopšte nismo svesni. To nam se dešava i u našim običnim opažanjima. No, šta je lek za slepilo srca, odnosno za to da se poboljša njegov slab vid? Nije samo vid u pitanju. Srce može da čuje, da razume i da prosuđuje. Kako da poboljšamo zdravlje svog srca? Prisetiće se ovde jedne islamske molitve: „O Ti čije je ime lek, a spomen isceljenje!“ Spomenimo i jedno predanje Alija ibn Abi Taliba: „Spomenom Njegovog imena srce zasija, i vidi i čuje nakon toga što je bilo sledo i gluvo“.

Dodaću ovde da božje ime nije samo lek za srce, ali o tom potom...

Istine i tajne pokajanja

Pokajati se znači prisetiti se toga da smo počinili ogroman greh. A možda znači da ne smemo misliti o svom grehu jer bismo time narušili čistotu duše

Istinsko pokajanje ima svoje spoljašnje i tajnovite aspekte. Hadže Abdulah Ansari ističe da ono ima najmanje tri osnove i tri tajne.

Tri osnove na kojima nastaje pokajanje možemo obrazložiti na sledeći način:

1. U svom srcu moramo osetiti da smo mnogo grešili. Moramo se prisetiti ogromnog duhovnog nasilja koje smo počinili, a koje

sada jasno uočavamo u svetlu čistote svoje duše. U protivnom, nećemo moći da osećimo postiđenost, a ona je, kako rekosmo, uslov pokajanja.

2. Potrebno je da svoje pokajanje smatramo nedovoljnim i ništavnim i da verujemo da se nismo pokajali onako kako treba. U tom slučaju, trudićemo se da ispravimo i održimo svoje pokajanje.

3. Kada budemo želeli da oprostimo drugima koji su se ogrešili o nas, uvidećemo da možemo oprostiti svima, ali ne i sebi. Sami

ćemo biti najgori. Tada ćemo odlučiti da se trajno otrgnemo od greha.

Pokajanje karakterišu najmanje sledeće tri tajne:

1. Moramo jasno napraviti razliku između dva moguća cilja pokajanja, a to su bogobojaznost i sticanje ugleda u društvu. Mnogi ljudi pokazuju da su se pokajali da bi ih drugi cenili. Takođe, moguće je da se neko iskreno pokajao, ali da kasnije bude privilegovan upravo zbog tog svog pokajanja.

2. Ne smemo se više prisećati greha koji smo počinili jer ćemo na taj način ponovo zaprljati svoju sada već očišćenu dušu. Ako se prisetimo greha sada kada osećamo prisustvo božje, narušićemo svoju duhovnu smirenost, a to će biti kao da smo ponovo počinili greh.

3. Moramo se stalno kajati zbog nedostataka u svom pokajanju. Jer, na svakom višem stepenu svog duhovnog putovanja, shvatićemo da su naša pređašnja pokajanja bila manjkava. Kako se i u *Kur'antu* ističe, svi se moraju kajati (XXIV: 31), a to obuhvata čak i one koji su se već pokajali.

Zrak jedinstva Kupola na steni

Kada svetlost božje milosti dopre do povelje ljudskog srca, ona se prelomi i pretvori u raznobojne zrake. Zeleni, plavi, žuti, crveni i mnogi drugi zraci na prvi pogled

deluju potpuno različito. Ali zapravo, svi oni potiču od iste svetlosti. Na ovom prostranom svetu postoje mesta u kojima se sjedinjuju razni zraci. Tako sjedinjeni, oni se vraćaju ka svom izvoru, ka svom

„Kupola na steni“ (Kubbat as-sahra) sa građena je u Jerusalimu, u severnom delu Hramovne gore, davne 689. godine, za vreme umavidskog kalifata. Osmokutni zidovi džamije i kupola koja ih je povezivala bili su popločani divnim mramornim pločama. Unutrašnjost džamije još od tada krasila je živa stena koja je zauzimala centralni prostor ispod kupole. Stena je okružena kolonadom stubova s pozlaćenim korintskim kapitelima. Neprikosnovena lepota ove kupole znatno je uticala i na arhitektonske ideje hrišćanskih neimara koji su, u kasnijim periodima, svoje crkve često gradili po uzoru na njen geometrijski tlocrt.

„Kupola na steni“ povezuje tri božje religije – judaizam, hrišćanstvo i islam. Sagrađena je na steni sa koje se verovesnik Muhamed

Gospodaru. „Kupola na steni“ i stena pod Kupolom pružaju divnu harmoniju materijalnog i duhovnog, razotkrivenog i tajanstvenog, svetovnog i svetog, te ljudskog i božjeg

preko noći duhovno uzdigao. Nalazi se u neposrednoj blizini velikog hrišćanskog hrama, a u njoj se oseća i svežina jevrejske duhovnosti koja dopire s obližnjeg Zida plača. Ovaj tajanstveni spoj duhovnosti svakog jutra se odslikava na živoj steni pod Kupolom. Čini se da nam sunčevi zraci koji kroz prozore prodiru do stene govore o tome da još uvek u mnoštvu treba tragati za jedinstvom, da se raznobojni zraci najzad sjedinjuju i da se oni isključivo tako mogu vratiti svom izvoru. Bilo je suđeno da se noćno putovanje verovesnika Muhameda dogodi baš na toj steni, koja širi miomiris svih vrednosti i svih božanskih tradicija, i čini zajedničku baštinu celokupnog čovečanstva. „Kupola na steni“ može postati simbol jedinstva pripadnika svih božjih vera.